

NARODNI DNEVNIK

Izhaja vsak dan opoldne, izvemši nedelj in praznikov.

Mesečna naročnina: V Ljubljani in po pošti: Din 20.—, inozemstvo Din 30.—

Neodvisen političen list.

UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO:
SIMON GREGORČIČEVA ULICA ŠTEV. 13.
TELEFON ŠTEV. 552.

Rokopisi se ne vračajo. — Oglasi po tarifu.

Pisnim vprašanjem naj se priloži znamka za odgovor.

Račun pri poštnem čeku, uradu štev. 13.633.

Komunalna politika.

Prvo, kar mora vsako mesto dati svojemu prebivalcem je: zrak, voda, stan in cena prehrane. To so štirje elementi mesta, vse drugo je manj važno in pride v poštev šele tedaj, ko so ti štirje elementi zasigurani.

Ce sodimo našo prestolico po tem, v koliko so ti elementi uveljavljeni, potem moramo reči, da je imela Ljubljana že celo vrsto let na čelu uprave osebe, ki se niti najmanj niso zavedale svojih dolžnosti.

Kar imamo v Ljubljani dobrih in velikih parkov, so iz davne dobe, še iz francoskih in kongresnih časov. Šele popotresna doba je prinesla nekaj zboljšanja in dala Ljubljani par novih, deloma prav nezadostnih parkov. Od tedaj je prestalo vsako delo, da se da Ljubljani več zraka, pa čeprav se je prebivalstvo Ljubljane pomnožilo za par Kranjev.

Se slabše so razmere v Ljubljani glede vode. Res je, da imamo po zaslugi inž. Smrekerja in občinskega sveta iz davne dobe, izvrstno pitno vodo, kakor jo ima le malokatero mesto. Toda dobra pitna voda še dolgo ni vse. Kopelji so ravno tako predpogoji zdravja. Kako pa je s kopelji preskrbljena Ljubljana, pa vemo vsi. Je naravnost škandal, da ni na Savi velikega kopališča, kjer bi bile tudi solne kopelji. Da bi moralo biti to kopališče zvezano z Ljubljano s tramvajem, je le samoposebi razumljivo. Prav enak škandal za Ljubljano je sto-krat nezadostno — a edino — kopališče v Kolodvorski ulici. Vsak del mesta bi moral imeti tako kopališče, zlasti še, ker so stare hiše v Ljubljani skoraj brez kopališč. Enako je za pranje perila silno slabo preskrbljeno. Da se trpi pranje perila v nečisti Ljubljani, da se za re-ve ne sloje ne preskrbi nobenega nadome-stita in da se zlasti ne skrbi, da ne bi bili ljudje prisiljeni sušiti perilo po sta- novanjih, je enak škandal, ki dokazuje, da javna higijena v Ljubljani ni niti uveljavljena v svojih najbolj primitivnih zahtevah. Še bolj nazoren dokaz pa je Ljubljanka sama, ki glasno kliče mest- nim očetom, kje je odpomoč nujna.

O stanovanjski mizeriji pa res še ni treba posebej pisati. Samo eno bi povda- rili. Nad vse nujno bi bilo, da bi se ta- koj imenovala komisija, ki bi pregledala stanovanja v stari Ljubljani. Prepričani smo, da bi doživeli socialne, higijenske in kulturne skandale, da bi se morali kriti pred svetom.

Končno še cena živila. Mestna aprovi- zacija je pod kritiko in niti ne poskuša biti opora prebivalstva. Kar se samo na- redi, to imamo. Ni pa nikjer niti sistema, niti načela, kaj šele sistematičnega dela.

Glavni štirje elementi, od katerih za- visi zdravje — fundamentalen predpogoj za blagor prebivalstva — so v Ljubljani skrajno zanemarjeni. Od vseh pa najbolj stanovanjski. Iz tega dejstva sledi kate- gorično jasno, da Ljubljanska mestna uprava sploh ne bi smela imeti nobene druge skrbi, ko da z vsemi silami od- pravi vsaj najhujša zla v stanovanjski mizeriji.

Mesto tega pa vidimo, da se poprav- lja hodniki po ulicah, kjer sploh ni prometa. Kaka potrata popravljati hod- niki po Bethovnovi, Knafljevi in sličnih čisto prometnih ulicah v času, ko živi po deset ljudi v eni sobi! Ni gospodarja, ki bi delal tlak pred hišo, dokler ni hiša čisto popravljena. Le Ljubljana ima to narobe gospodarstvo, le Ljubljana se ho- če šopiriti v blesku, ki pa je blesk Po- temkinovih vasih.

Debata o vladni deklaraciji.

Beograd, 24. julija. Seja narodne skup- ščine se je pričela ob 9.30. Po običajnih formalnostih in osebnih pojasnilih med Nešičem, Uzunovićem in Grolom je prvi prevzel besedo g. Ljuba Davidović, ki je med drugim izvajal: Nedostatek vladine deklaracije je v tem, da zelo malo, ali pa skoro nič ne govori o najvažnejši točki svojega dela: o sporazumu. Boljše in ko- ristnejše bi bilo, da nam je ta sporazum prečitati tu v narodni skupščini. Kajti on je velike važnosti za državo in na- rod. Ali narodna skupščina radi tega ni- ma pravice, da bi bila detajlno obvešče- na o sporazumu, da bi mogla izreči o njem svojo sodbo? V skupščini se ne more postopati tako, kakor se postopa v klubih. Brez obširne diskusije, brez te- meljitega poznanja njegove vsebine ne moremo izglasovati zaupnice onim, ki so ta sporazum napravili. Zahtevamo, da se sporazum objavi. (Klici: »Tako je!«)

Zakaj skrivati take stvari. Skrivanje povzroča samo ugibanje, ki ne more naj- manj koristiti sporazumu. Vi in vaši pri- jatelji ste prepričani, da boste mogli to stvar olepšati in vso stvar pokazati v boljši luči. Toda mi neobveščeni bomo šli do skrajnosti in rekli bomo, da je spo- razum slab. Prav radi tega je koristno za sporazum in za bodoče delo, da se ta sporazum objavi. Mogli bi nam dati vsaj njegove metode. Iz neprijateljev te drža- ve ste, kakor sami trdite, napravili pri- jatelje. Objavite sporazum, ker je to v njegovem interesu in v interesu države. Uzunović: »Vse to je povedano v dekla- raciji, ki je na dnevnem redu.«

G. Davidović nadaljuje: Ako je spo- razum dober, ako je iskreno izdelan in ako ga bodo tudi lojalno izvajali, potem bo prinesel državi veliko koristi. Toda sodeč po tem, kar mi je znano, moram izjaviti, da je sporazum nepopolen. To je sporazum med Srbi in Hrvati, moral bi pa biti sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci. Uzunović: Zakaj z njimi, ki so federalisti in avtonomisti?

Davidović: Prav radi tega imamo pra- vico, da zvemo njegovo vsebino. Sedaj ne vemo, ali je sporazum kakšna poseb- na pogodba o razdelitvi ministrskih mest, ali pa obstoja sporazum v tem, da se skupno uredijo razmere v državi. V prvem slučaju bi bil izključno strankar- ski sporazum, drugo pa bi bil sporazum, kakor smo ga pričakovali. Zahtevamo od vlade, da zavladajo v državi zakoni (zacare), da se bodo enako izvajali na- pram vsem in vsakemu. Ako je spora- zum dovršena stvar in nam bo dal samo del vsega obečanega, bomo kot poštene ljudje rekli: Sporazum je prinesel ko- risti.

Sporazum, ki je sklenjen in katerega podrobnosti nam niso znane, ne sme biti

niti plemenski, niti pokrajinski. Nočemo plemenskega grupiranja, ker ono spre- čuje edinstvo naroda. Odločno odklanja- mo pokrajinsko orijentacijo, ker škoduje celi državi. Nočemo hegemonije, noče- mo pokrajinske orijentacije. Ugotoviti moram, da se je pri sklepanju tega spo- razuma izvršil v resnici zelo važen pre- okret v grupah posameznih strank in v medsebojnih strankarskih odnosih. Ta preokret pozdravljam kot koristnega za edinstvo države in naroda. Prav tako pa moremo istočasno reči, da smo se ne malo začudili, da se je ta preokret izvr- šil, nočem reči v nekoliko dneh, marveč v nekoliko minutah. Verujem v iskrenost tega preokreta. Nismo pesimisti in tudi ne želimo, da bi sporazum hitro propadel.

V državi je bilo od ujedinjenja do danes v celem 14 vlad. To pomeni, da pride vsakega pol leta nova vlada. V pol leta je mogoče napraviti pameten program, ali kamoli ga izvršiti. Ako so se tako često menjavale vlade, nismo krivi mi. Vlade so se menjale, kakor se danes menjajo občinske uprave. Zelimo, da sporazum preživi one, ki ga danes izvajajo. Prepričan sem, da se bo to iz- vršilo, ker bodo med narodom vedno ži- veli ljudje, iskreni in lojalni prijatelji sporazuma med Srbi, Hrvati in Slovenci.

Ali pa je s tem tudi rešeno hrvatsko vprašanje? Živojinović: »Je!«, dr. Ba- zala: »Ne!« Davidović: Kaj je pravza- prav hrvatsko vprašanje? Ali je to neko posebno oddvojeno, veliko ali nujno vprašanje? Morda je to le kaprica. Pra- vijo, da je hrvatsko vprašanje sinteza nezadovoljstva v hrv. delu našega na- roda. Prebroditi moramo vse težkoče in urediti to vprašanje. Izvesti moramo ši- roko samoupravo in dekoncentracijo sa- moupravne oblasti. Napačno je nazira- nje, da je sporazum dovršen. Danes se je pričelo povsod agitirati za sporazum in sedaj je ugodna prilika, da ga izve- demo. G. Davidović je končal svoj go- vor z burnim odobravanjem navzočih poslancev.

Za Davidovićem je govoril samostojni demokrat Juraj Demetrović zelo obširno o deklaraciji vlade. Ostro napada radi- čevce, da se niso jasno izjavili o svojem vedenju. Sijepana Radića naziva poli- tičnega avijatika, njegov pokret pa fe- nomen. Govornik je rekel, da je spora- zum le strankarski, prav tako tudi de- klaracija sama. Radičevci da so sklenili sporazum le radi štirih portfeljev. Med Demetrovićevim govorom je prišlo do čestih upadov. Za njim je govoril še po- slanec HSS Basariček, ki je branil poli- tično nove vlade. Seja je bila zaključena ob 13.10. Prihodnja seja se vrši danes ob 9. dopoldne z istim dnevnim redom.

SEJA FINANČNEGA ODBORA.

Beograd, 24. julija. Včerajšnji seja fi- nančnega odbora so prvič prisostvovali delegati HSS. Odobreni so bili krediti prebivalstvu, kateremu je toča uničila vse pridelke. Tem kmetom bodo zmanj- šani davki. Vsem onim, ki so brez dovo-

Ljubljana je prestolica Slovenije in ima zato dolžnost, da je vzor glede dobre komunalne politike vsem drugim obči- nam Slovenije. Iz tega stališča pa ni mi- zerna komunalna politika Ljubljane sa- mo njena zadeva, temveč zadeva vse Slovenije.

Zato pa je tudi dvakrat greh, da je Ljubljana oropana svoje avtonomije, ker je z njo oropana tudi ljudske iniciative. V njej pa je največji zalog napredka.

ljenja sadili tobak in žgali rakijo, je ka- zen odpuščena. Na predlog radikala Pro- tića se dovoli vojakom, ki so se borili na solunski fronti, brezplačna vožnja do zdravilišč.

TISKOVNI ZAKON.

Beograd, 24. julija. Odbor za prouča- vanje tiskovnega zakona je na včerajšnji seja razpravljal o postopanju radi tiskov- nih pogreškov. Na predlog dr. Polića in Zanića so bili nekateri člani prestilizi- rani. Dovoljeno je zastopanje po odvet- nikih, česar preje zakon ni predvideval. Čl. 82. je bil dopolnjen s predlogom, da morejo oblastva vložiti tožbo le s privo- ljenjem višjih oblasti. Pri čl. 94. je bilo sprejeto posebno poglavje o disciplinar- ni odgovornosti sodnikov, ki se ne drže rokov, ki jih določa tiskovni zakon.

Vstop poslanca Pucija v Radičev klub.

Beograd, 24. julija. V HSS je prišlo do razščičevanja med dr. Bučom, Uro- jičem in Trajanovićem na eni strani in med ostalimi poslanci na drugi strani. Kaj se bo zgodilo s poslancem Jagati- čem, ni znano. Jagatić se momentano ne nahaja v Beogradu. Toda smatrajo, da bo soglašal z navedeno trojico. Dr. Buč, Urojić in Trajanović so bili iz kluba iz- ključeni in so včeraj podali novinarjem obvezne izjave o svojem političnem na- ziranju.

Doznava se, da ti izključeni člani ne bodo vstopili v Hrv. Zajednico, kakor se je prvotno mislilo, marveč bodo iz teh- ničnih razlogov ostali v klubu skupno z Zajednico.

Sinočnja seja HSS je bila zanimiva za- to, ker je v Hrv. selj. klub prestopil slovenski kmetijec poslanec g. Ivan Pu- celj. Klub ga je sprejel z burnim akla- miranjem. Pucelj je imel pri vstopu v Hrv. selj. klub kratek govor, v katerem je poudarjal važnost tega momenta, ko slovenski kmet nastopa složno s hrvat- skim seljakom v dobrem in uspešnem boju proti klerikalizmu. O vsem tem je bil takoj brzojavno obveščen Stjepan Ra- dić in Zveza kmetijskega ljudstva v Ljubljani, oziroma glavni odbor SKS.

Po sinočnjih poročilih bodo vstopili v Hrv. selj. klub tudi srbski zemljoradniki. Na ta način se bo utrdila enotna seljačka stranka v celi državi. Izgleda, da bo ustanovitev take stranke s simpatijami sprejeta tudi na najvišjem mestu.

Na seja HSS sta bila posl. Ranković in Bačinić določena za delegata kluba pri otvoritvi liške železnice in pri otvoritvi jadranske izlozbe.

POLITIČNA SITUACIJA.

Beograd, 24. julija. Govor g. Ljube Davi- dovića smatrajo politični krogi kot najmero- dajnejši izraz razpoloženja v opozicijskem bloku napram sporazumu. G. Davidović je včeraj zavzel napram vladi čisto kritično sta- lišče. On vodi na levičar lojalno opozicijo. Opaziti moremo, da tudi parlament sam kot forum, ki rešuje vsa najvažnejša vprašanja, prehaja iz dobe ogorčenosti, neskrupuloznosti in brezobzirnega boja v dobo stvarnega dela. Po govoru Davidovića je smatrati, da se z vlado RR konča doba neravnovesja, ki je na- stopilo v politiki po svetovni vojni. Niti v predvojni politiki ni bilo toliko političnih tresljajev, kakor v teh sedmih letih od osvo- bojenja. Ni izključeno, da se bo po sestavi vlade RR poskušalo najti možnost, da se sporazum čim bolj formira in utrdi; toda vse delo, do katerega bo prišlo, ne bo imelo one- ga poleta in zamaha, kakor ga je imelo delo okoli razpleta dosedanje politične krize.

Pri takem dejanskem stanju imajo vsi po- javi, ki se dogajajo v skupščini, vzporeden značaj. Pa tudi novo grupiranje, ki se pri- pravljaja na levičar, smatrajo politični krogi po- trebno za organizacijo, da se ohrani sedanja politič. smer. Vsa levica ne gleda z istim po- gledom kakor g. Davidović. Tako gleda de- mokratska stranka in njen klub, ali to je velikega pomena za situacijo samo. Baš ra- ditega, ker med levico ni enotnih pogledov, bo ta organizacija mnogo težja, in morda ne- mogoča. Seveda se mora ali složiti z Davi- dovićem ali pa se ne bo mogla vzdržati na površju. Davidović je človek takega politič- nega prepričanja, da v slučaju, ako ima že dolgo pot za seboj, ne bo šel nazaj. Zato se mora levica, ako hoče še dalje obstajati, pri- lagoditi razpoloženju demokratske stranke, ki se jasno vidi iz včerajšnjega govora g. Davidovića.

Radikali smatrajo Davidovićevo izjavo kot oprezen pokret na desno. On bi mogel po- dati še preciznejše in dalekosežnejše izjave o sporazumu, pa je ohranil svoje intimno razpoloženje za se, ker ga je tako naučilo izkustvo.

Davidović je v svojem sijajnem govoru dokazal, da so njemu in njegovim stranki naj- prej državni interesi in da se v tem znatno razlikuje od SD, ki so napravili v skupšči- ni najnemoralnejše dejanje, s tem, da so raz- bili svojo lastno stranko v trenutku, ko so stali pred njimi prazni ministrski fotelji.

Mestni odbor Narodne radikalne stranke

je na svoji 52. redni odborovi seji sklenil, poslati Glavnemu odboru Narodne Radikalne Stranke v Beogradu sledeči dopis:

I. Mestni odbor NRS v Ljubljani se usoja izražati svojo radost, da je prišlo do sporazuma med NRS in HSS, to je med zastopniki srbskega in zastopniki hrvatskega naroda naše države.

Mestni odbor pozdravlja vladno sporazuma, od katere upravičeno pričakuje, da odstrani vse obstoječe zapreke sporazumnemu delu za mirni in naravni razvoj naše edinstvene države in njenega naroda na kulturnem, gospodarskem in socialnem polju.

Mestnemu odboru je novi politični položaj naše države tembolj v zadoščenje, ker ima Mestni odbor NRS v Ljubljani zavest, da je od vsega početka smatral za temeljno državno politiko v svrhu ozdravljenja notranjih naših razmer in s tem konsolidacije države bratski sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci na temelju poštenosti, pravnega reda, zakonitosti in popolne enakopravnosti.

Zategadelj so usoja izreči svoje čestitke umnemu vodstvu stranke, zlasti pa njenemu

predsedniku gospodu Nikoli Pašiću, ki mu iz srca želimo skorajšnjega okrevanja, da je v širokogrudnem pojmovanju vsega položaja in imajoč pred očmi celokupnega našega naroda opustilo vse malenkostne predhodke ter nudilo bratom Hrvatim roko v spravo in sporazum.

Cim pa smatramo izvršeno dejstvo za prvo etapo resničnega sporazuma na celi črti in v vseh doslej spornih vprašanjih, izreka Mestni odbor NRS v Ljubljani željo, da bi mu skoraj sledila druga etapa, to je sporazum z narodom slovenskim.

Na tem temelju naj se gradi srečna bodočnost naše skupne od narave same tako bogato obdarjene domovine.

II. Mestni odbor NRS v Ljubljani se usoja glede Slovenije opozarjati, da je vpostavitvi red in zakonitost ter da je popraviti vse krivice, ki jih je režim Samostojne demokratske stranke iz golega partizanstva zagrešil proti pripadnikom drugih strank, ne izjemši pripadnike NRS. Ljudstvu je treba vrniti vero in zaupanje do državne uprave, ki naj jej bo vodilna misel: poštenost in pravica!

Naše konvencije z Italijo.

SPORAZUM O JAVNEM IMETJU.

Vse državno imetje, ki se nahaja na ozemlju reške države so izročili državi, v kateri se nahaja. Občinsko imetje mesta Reke ostane v njeni lastnini. Za odstopljeno reško imetje plača Italija Jugoslaviji 2.500.000 litr; to imetje se da v najem Jugoslaviji za dobo 50 let proti plačilu letnih 25.000 litr, dasi ostanejo pasne pravice in pravice Rečanov do lesa naokrnjene. Občinsko imetje mesta Kastava, ki se nahaja na ozemlju med Kantrido in Preluko, se izroči reški občini. Javna oblastva obdrže lastnino nad imetjem, nahajajočim se na jugoslovenskem ozemlju. Reške pravne osebe obdrže svojo lastnino, obvezati pa se morajo, da bodo postopale z bivšimi Rečani po istih načelih navzile pridobitvi novega državljanstva. Italija se odpoveduje obračati se na Jugoslavijo radi predvojne ogrskega dolga, ki je bil odkazan Reki.

SPORAZUM O POGODBAH.

Pogodb, sklenjenih pred 3. novembrom 1918 med živimi in pravnimi osebami, bivačimi sedaj na italijanskem ozemlju in osebami, bivačimi v Jugoslaviji, ne more sodna oblast razveljaviti ali spremeniti, dasi bi povzročile z ozirom na premenjene razmere eni ali drugi stranki občutno škodo, bodisi vsled izvršbe, zastave, zavarovanja, prenosa imetja, če je bilo dotično imetje izročeno ali pogodbe sklenjene v času, ko se je en pogodbenik pogodil po 3. novembru 1913 z državljanom kake druge države.

V slučaju, da bi sodno oblastvo kako pogodbo razveljavilo, lahko sklene ekvivalentno kompenzacijo.

UREDITEV OBMEJNEGA PROMETA.

Po naročilu jugoslov.-italijanske konference v Firenci je uredila mešana komisija obmejni promet, kar je odobrila konferenca sama.

Pravilnik predvideva izvrševanje pravic, ki pristojajo lastnikom in posestnikom imetja v obmejni coni, prevoz blaga, urnik in način prehoda oseb, stvari in prevozna sredstva za vse zadrške prebivalce iz obmejnega cone in trgovinski promet med zadrskim ozemljem in cono. Pravilnik predvideva poleg tega raztegnitev ugodnosti sanmargheritske konvencije tudi na nekatera posestniška imetja, ki leže onstran meje.

POTRDITEV O IZVORU.

Ustanavlja se, da se smatra vse neopredeljeno blago, ki se izvozi iz Zadra, v vrednosti do 5000 Din kot italijansko blago, ne da bi bilo potrebno potrdilo o izvoru. Potrdilo o izvoru pa je potrebno za vse italijansko blago, ki se izvozi iz Zadra.

CARINARNICE.

V svrhu olajšave zadrškega prometa z zadledjem in otoki se pretvorita obe jugoslovenski carinarnici pri Zadru v carinarnice II. razreda.

Nadaljnja konvencija predvideva skupno komisijo za ureditev avtomobilske službe med

Zadrom in Novim gradom in Kninom. Glede transporta živine v Zader po kopnem je zagotovila jugoslovenska delegacija, da bo izposlovala pri beograjski vladi primerne ukrepe. Nadalje je bilo rešeno vprašanje prenosa mrličev zadrskih meščanov, ki imajo svoje grobove v Sv. Pavlu.

ODVETNIŠTVO.

S posebno konvencijo je bilo određeno, da smejo odvetniki reške pripadnosti, ki bodo optirali za našo državo izvrševati svoj poklic pri sodiščih in upravnih oblastih na Reki, dočim potrebujejo za zagovornišvo posebno dovoljenje. Pri sebi bodo morali na državne zakone in bodo v vprašanjih poklica podvrženi krajevnim predpisom.

DELAŠTVO.

Konvencija o delavcih razveljavlja vse omejitve, ki se nanašajo na sprejemanje delavcev in tujih nameščenecv, ki so bili nastavljeni od 1. februarja 1920 do 1. februarja 1925, razen določil, nanašajočih se na državne delavce. Jugoslavija zagotavlja angažiranje in delo italijanskim delavcem, ki so bili dosedaj zaposleni v Jugoslaviji in istotako sme italijanska industrija v Dalmaciji nadomestiti sedanje kvalificirane moči v slučaju, da bi nastopilo pomanjkanje. Iste pravice se priznajo jugoslovenskim delavcem na reškem ozemlju.

MANJSINSKO VPRAŠANJE.

Pravice jugoslovenske manjšine na Reki so regulirane na podlagi čl. 9. rimskega sporazuma s posebno konvencijo. V tej konvenciji je određeno sledeče:

Bivši pripadniki mesta Reke, ki so optirali za Jugoslavijo, ki pa so zahtevali domovinstvo pred 1. 1910, se lahko poslužujejo svojega jezika v obveščanju z zasebniki, upravnimi in sodnimi oblastmi, izvemši carinska oblastva. Nadalje imajo pravico, da se poslužujejo svojega jezika pri izvrševanju verskih obredov, pravico ustanavljati svoje šole, dobrodelne in kulturne ustanove, v katerih je lahko jezik materinski. Te šole bodo deležne pravice javnosti, poučevati pa bodo smele učiteljske moči, ki so dosegle kvalifikacijo v Jugoslaviji, ako so jih zbrali reški Jugoslavi in je to odobrila italijanska vlada, ki bo sicer te šole nadzorovala. V teh šolah se lahko uporabljajo tudi knjige, ki so določene za jugoslovenske šole. Koliko tedenskih ur bo odmerjenih italijanski, določita skupno obe vladi.

Nadalje je določeno, da se priznajo doktrati in akademske stopnje, dosežene v eni izmed obeh držav, tudi v drugi državi, ako so bili doseženi pred podpisom te konvencije. Osebe, ki so občinski uradniki in delavci državne tobačne tovarne, lahko še vnaprej izvršujejo svoj poklic. Jugoslovenski zdravniki lahko še nadalje izvršujejo svoj poklic na Reki, ako so izvrševali svojo prakso skozi deset let. Iste določbe veljajo za Dalmacijo in Krk za državljane, ki so optirali za Italijo.

Zahteve Abd el Krima.

Z ozirom na rastočo važnost Maroka objavljamo članek, ki ga je pod gornjim naslovom objavil v »Venkovu« znan orientolog Musil.

Dopisniki raznih velikih svetovnih listov pripisujejo današnjemu voditelju domačinov v španski coni Maroka načrte, o katerih se mu ni sanjalo niti v sanjah. Razlagajo, da hoče postati gospodar vse severne Afrike, ne samo francoske, temveč tudi italijanske in celo angleškega Egipta in Sudana. General Naulin, kateremu je poverila francoska vlada vrhovno poveljstvo v Maroku, je zatrdil dopisniku, da je Abd el Krim verski fanatik, ki smatra vojno proti nevernikom za dolžnost in življenjski cilj. Drugi zopet oznanjajo, da je Abd el Krim sredstvo ruskih boljševikov in nemških imperialistov. Na vsem tem ni niti sence resnice.

Kaj hoče Abd el Krim, pravi sam v listih, ki jih pošilja tandžerskemu dopisniku »Times« in kakor se zdi tudi »Foreign Office« (angleško zunanje ministrstvo). Hoče in zahteva popolno neodvisnost ozemlja Rif in Džabala v njihovih naravnih mejah. Ta ozemlja so si ohranila svojo neodvisnost ne stoletja dolgo, temveč tisočletja: maroški sultani so tam vladali samo tedaj, če so bili sami tamošnji rojaki. Drugače so bili v Rifu in Džabala gospodarji samo po imenu. Prebivalci se za nje niso menili, jim niso dajali nobenih davkov in so jih spoštovali le kot kalife, naslednike preroka. Rifski gorci so

se sami branili proti vpadom Portugalcev in Špancev in iztrgali evropskim osvoviteljem tudi mesto Tandža, ki ga smatrajo še danes kot svojo lastnino in po katerem streme.

Ozemlje svobodnih sinov Rifa in Džabala so si razdelili Španci in Francozi zadnjic 1. 1912. Bila bi velika pridobitev za Francoze, če bi odstopili vse to ozemlje v njegovih naravnih mejah Špancev in se zadovoljili z lastnim Marokom, ki je stoletja dolgo prenašalo tujo vladno in upravo in ki se je zato moglo privaditi tudi na francoske osvovitelje. Po pogodbi iz leta 1907, bi imeli dobiti protektorat Španci nad vsem Rifom in Džabala, toda to ni bilo po volji Francozom, ki so stremili po Maroku tja do brega Sredozemskega morja. Vedoč, da ga proti volji Anglije ne dobe, so iztrgali Špancev južne kraje Rifa in Džabala in dobili tako plodovite ravnine pri Uerghi. Kot povod so navajali krepkejšo obrano mest Fez in Taza, v resnici pa so nameravali razširiti francoski vpliv tudi na ostali Rif in Džabala. Rif je nepristopen, neplodovit in njegovi prebivalci se hranijo s pridelki ravnine pri Uerghi, ki jih za menjujejo za evropske izdelke iz raznih španskih pristanišč v Maroku. Francozi, imajoč v rokah prehranjevalnico Rifa, so mogli imeti na uздаh in gladno prebivalstvo in določevati ceno, ugodno za francoski uvoz in izvoz. Gospodarske stvari so kakor pri nas v Evropi, tako tudi na orientu temeljem narodni in političnih gibanj. Francozi so uporab-

ljali svoj gospodarski vpliv ne samo v svojo korist, temveč tudi v korist Ruafov, v kolikor so ti bili v boju s Španci. Svoje postopanje pa so premenili v hipu, ko so Španci izgubili Rif in Džabala in so se hoteli Francozi sami postaviti na njih mesto. Ze leta 1924 so pričeli zapirati prehranjevalnico Rifa, Ruafi so pričeli gladovati in Abd el Krim ni preostalo drugega, kakor da si otvori to jedilno shrambo, če ne zdobra pa zgrda. Ni hotel vojne, hotel je samo plodne ravnine, ki spadajo k Rifu in ki so tamošnjemu prebivalstvu za prehrano nujno potrebne. Francozi jih niso izročili, temveč so smatrali za svojo dolžnost, da bi z enim samim udarcem porazili domačine Rifa in Džabala, vpliv Abd el Krima oslabil in ves Rif in Džabala zasidli. Udarec je bil slab, Abd el Krim ga je odbil in danes v juliju je močnejši, kakor je bil v marcu, ko je Francija nastopila proti njemu.

Pogajanja v Madridu so dosedaj brezuspešna. Ne more se vendar imenovati kot uspeh, da sta se obe evropski sili dogovorili, ponuditi Abd el Krimu mir. Od Špancev je prejel sličnih ponudb že mnogo in da je dosedanja podpisana tudi od francoske vlade, je samo povečalo njegov pomen in njegov ugled pri rojakih in njih sosedih. Abd el Krim je trdil in trdi, da noče vojne; naj tuje izprazni Rif in Džabala v njihovih naravnih mejah in vojna bo prestala sama. Jamči, da bo spoštoval meje in strogo kaznoval vsakogar, kdor bi porušil mir na meji. Da misli s svojim jamstvom resno in da ima moč dano besedo izpolniti, je pokazal pri mejah mednarodnega kraja Tandža. Zagrozil je s smrtjo vsakemu domačinu, ki bi na ta ali drug način narušil mir v tem kraju. Njegova grožnja ima najlepši učinek, kar mu ohranjuje naklonjenost Velike Britanije, ki je opozarjajoč na mir na mejah Tandže, odklonila francosko prošnjo, da bi poslala svojo vojsko v Tandžo in proglasila blokado nad tamošnjim obrežjem.

Francija postopa popolnoma pravilno, če je ponudila Abd el Krimu mir, samo da je malo verjetno, da bi Abd el Krim sedaj to ponudbo sprejel. Po vesteh francoskih listov, namerava pariška vlada priznati neodvisnost in samoupravo plemenom Rifa. To bi bil danajski dar tako za Abd el Krima, ko tudi za plemena sama. Plemena morajo biti osredotočena, morajo imeti enega zastopnika, sicer bi pomenila neodvisnost in samoupravo boj enega proti drugemu ter nujno vmešavanje silnega francoske in španskega sosedja. Francija bi morala priznati Abd el Krimu, nikakor pa ne plemenom popolno neodvisnost in samoupravo. Na njem bi moralo biti, da bi pokazal, da mora v miru obdržati pri sebi to, kar je zbral za časa vojne. Mogoče, da bi Francija tekmo par let, brez posebnih naporov pobrala sad, ki jo danes velja tisoč in tisoče življenj, zlasti pa v Orientu. Da zahteva potrpežljivost samozatajevanje in včasih navidezno izgubo suverenitete, je resnica, samo da se pri tem ne sme pozabiti, da pravica na popustljivost zavade nasprotnika k napuhu, ki vodi k padcu. Francija rabi miru ko soli. Evropa pa rabi Francijo in zato bi morala odnehati Francija v Maroku in delovati doma in v Evropi.

Odjenljivost Francije bi utrdila one domačine, ki verujejo ali vsaj upajo, da se Francija nikdar ne bo protivila naravnemu razvoju njih samouprav. Niti eden od pametnih domačinov si ne želi Abd el Krima za svojega gospodarja. Je absolutno izključeno, da bi danes ali v najbližjih 50, morda tudi 100 letih, katerikoli domačin zedinil pod svojim žezlom francosko severno Afriko, tem manj pa, da bo z njo spojil italijansko Libijo ali celo angleški Egipt. Prebivalci teh dežel, čeprav govore arabski, hodijo in so šli vedno svoja posebna pota. Bili so nekoč zedinjeni, toda le potem nasilja in kakor hitro je nasilje prestalo, so ustvarili samostojne in celo neprijateljske si države. Abd el Krim bi bil norec, če bi hotel postati sultan vse severne Afrike, toda on ni noben norec.

Abd el Krim sijajno razume špansko, razume popolnoma francosko in ni v njem niti sledu verskega fanatizma. Vojno proti nevernikom ni nikdar odobral, še manj da bi jo oznanjal. Geslo »boj proti nevernikom« je v današnjem Orientu nepoznano, strši samo v listih raznih imperialistov, ki bi radi svoje osvojevalne namene preoblekli z verstvom.

Bajka je, da bi obstojal Abd el Krimov generalni štab iz nemških oficirjev in raznih boljševiških pribežnikov. Svedoki, znani neprijatelji tako Nemcev, kakor boljševikov, ki so bili v generalnem štabu Abd el Krima junija meseca t. l., trde, da ni med pomočniki Abd el Krima niti enega, ki bi znal nemško, da ni sploh nobenega Evropejca. Kakor straše otroške dekle otroke z bavlavi, tako straše razni maroški dopisniki čitatelje svojih listov z Nemei in boljševiki. Abd el Krim mrzi razvrzate, zato odganja tuje in pribežnike, zlasti pa komunistične. On zaupa na Alaha, na svoje pravo, na svoje rojake in je uverjen, da se bo sporazumel s Francijo, s katero je živel do konca leta 1923. v najboljših odnosih.

Politične vesti.

St. Radić na grobu Neznane junaka. Ko je stopil St. Radić pred spomenik Neznane junaka, se je odkril, prekrizal in nato položil vever ter izrekel ta govor: Neznani junak! Ne poznam Te po imenu, toda poznam Te po dejanjih in delih, ki so znana daleč preko gore in morja. Od nekega časa sem se čutilo tudi pri hrvatskem delu našega naroda, ker tudi zanj je postavljen ta spomenik. Drugi narodi imajo večje spomenike, toda nič zato. V svojih srecih imam mi spomenik za vse one junake, ki niso zahtevali ne od kralja in ne od države odlikovanja, toda dali vse svoje in svoje življenje in svojo rodbino in svoj dom. Zahtevali so samo eno, da smo na narodnem ozemlju, ki nam je določeno od Boga, samo mi gospodarji, da

mi uživamo in da naša deca uživa, in to mi vsi in vsa naša deca od vseh nas Srbov, Hrvatov, Bolgarov in Slovencev. Neznani junak! Od onega dne, ko so predstavniki hrvatskega naroda prišli v Beograd, da najprvo izmenjajo misli, da utrdijo skupna čustva, da določijo nekaj črt skupnega dela, od onega dne so vsi, tako verujem, ki so poginili, še ne preje, pa tedaj vstali od mrtvih. Jaz sem prepričan, da bodo složni bratje Srbi, Hrvati in Slovenci — in jutri tudi Bolgari — usivarili velik kulturni napredek, ki pričena iz seljačke šole in iz seljačke pravice, in kakor se nismo obotavljali, da zavržemo to, kar ne velja, tako se tudi danes ne bomo obotavljali, da zberemo svoje sile in da pokažemo, da je resnica to, kar živi v naši narodni pesmi in v naši književnosti: udanost in rodoljubje brez najmanjše želje, da se osvoji tuje. Drugo važno je, da ni človek samo etiketa, ker vemo, da ne vodimo življenja po filozofskih doktrinah, niti ne živimo po formulah kulture. Država je bila nekdanj organizirana s silo, danes je organizirana s prosveto in obrambo. Kmet je to državo večkrat ustvaril. Seljaštvo je sedaj prevzelo preko svojih seljaških zastopnikov to državo v roke. Mi vsi smo se okopali v morju narodnega sporazuma. Postavili smo se pod okrilje velikega genija, kateremu je postavljen ta spomenik, pod okrilje genija Neznane junaka. Delo sporazuma ni delo oseb, temveč je delo narodnega genija. Mi smo pristopili k narodu, narod pa je pristopil k nam, to je k samemu sebi. Narodni genij Srbov, Hrvatov in Slovencev beleži danes novo stran zgodovine in teh strani bo vedno več. Zato kličem: Slava Neznanemu junaku, nam pa vztrajnost in bratsko ljubezen ter slogot!

»Daily Herald«, glasilo angleške delavske stranke, piše o sporazumu med radikali in radićevci, da je po dvomesečnih pogajanjih prišlo v Jugoslaviji do sedanje neverjetne parlamentarne koalicije. Zveza Pašić-Radić bi pomenila v angleških prilikah isto, ko koalicija med konservativci in irskimi Homerulci v osemdesetih letih ali pa, če bi prevzeli Paruell in O'Brien ministrske sedeze v vladi Salysburyja. S sigurnostjo se more računati s premembo jugoslovenske zunanje politike. Srbska težnja na Solun je našla protitežnjo v hrvatskih aspiracijah na Jadran. Radić bi mogel postaviti še ostler jugoslovenski nacionalist, pravi »Daily Herald«. Svoj članek zaključuje, da bi se mogli z nastopom nove vlade temeljito izpremeniti odnošaji med Italijo in Jugoslavijo.

Stresemann o nemškem odgovoru. V nemškem parlamentu je bila velika debata o zunanji politiki. Kot prvi je govoril zunanji minister Stresemann. Najprej je opozoril na svojo prejšnjo izjavo, da je vsaka rešitev garancijskega vprašanja brez Nemčije, obenem rešitev proti Nemčiji. V tem smislu je nastopala nemška vlada in zato je hotela biti soudeležena pri garancijskem paktu. Katere države se bodo temu paktu pridružile, je danes še negotovo. Nato je prešel Stresemann na vsebino nemške note, ki je bila dobro sprejeta v Parizu in Londonu. S skorajšnjo evakuacijo kolonske cone bo izginilo nezaupanje nemškega naroda, ki se je dvignilo vsled odložitve evakuacije. Nemčija je zlasti interesirana v vprašanju garancijskega pakta in zlasti hoče Nemčija preprečiti, da bi posamezne države svojevoljno interpretirale versajski dogovor. Govor Stresemannov je doživel popoln uspeh.

Tajni japonsko-ruski dogovor. Ameriški listi poročajo, da je Japonska sklenila z Rusijo tajen dogovor o svojih kitajskih interesih. Po tem dogovoru izključujeta obe pogodbeni državi vsako vmešavanje kake tretje države v kitajske razmere. Rusija se obvezuje, da preneha s komunistično agitacijo na Kitajskem, ki je v interesu sferi Japonske in v njeni upravi, dočim prepušča Japonska Rusiji za vse ostalo Kitajsko proste roke. Istočasno se obvezuje Japonska, da bo dobavljala Rusiji težke kanone in municijo.

Konflikt v angleskem rudarstvu se je nekoliko omilil, ker so predložili lastniki rudnikov nove predloge in so te sprejeli zastopniki rudarjev kot podlago za nadaljnja pogajanja. Generalni tajnik rudarjev pravi, da je povzročila sedanjo krizo v rudarstvu poravnitev k zlati valuti, ker so se s tem produkcijski stroški povečali za en šiling na tenco.

Ustrelitev civilnih oseb — nemško vojno pravo. Pred državnim sodiščem v Lipskem se je imelo zagovarjati več nemških oficirjev z ozirom na belgijske obtožbe, da so dali ti oficirji streljati civiliste in upelili hiše. Vsi oficirji so oproščeni, ker da je njih postopanje odgovarjalo nemškemu vojnomu pravu. Razsodba gotovo ni v čast nemški justici.

Tudi ta nada se ni uresničila Sam. demokratski listi so pisarili o razkolu v HSS in o nasprotju interniranih voditeljev HSS do sporazuma. Kako je ta vest neresnična, so videli najbolj iz tega, da je bila prva pot izpuščenih voditeljev k St. Radiću in ne k svoji rodbini in da so po lastnih izjavah storili to zato, da pokažejo svojo solidarnost s St. Radićem.

Ponesrečen vojaški puč na Portugal-skem. V spor med predsednikom vlade in senatom na eni strani ter parlamentom na drugi so se vmešali tudi oficirji, ki so vpriporili aprilski puč, bili zaprti in ki so nato pobegnili iz ječe. Pridobili so za svoj načrt nekaj edinic vojske ter posadko velike krikarke »Vasco da Gama«. Puč pa je bil hitro likvidiran in ko so se udali voditelji, so se udali tudi vojniki. Tudi krikarka »Vasco da Gama« je sledila temu primeru. Tekom »revolucije« ni padel niti en strel in je bil likvidiran puč popolnoma brez žrtve.

Minister Stifbrny vztraja na svoji demisiji. Ker so bili vsi poizkusi vlade, da odstopi minister Stifbrny od svoje demisije zaman, je bila njegova demisija sprejeta in tozadeven ukaz včeraj objavljen.

Dnevne vesti.

LJUBLJANSKE VOLITVE.

Vse kaže, da se bližajo ljubljanske občinske volitve. Po listih se že oglašajo tipične reklamne novice in članki za razne stranke in politike s pretiranim poudarjanjem, koliko da je ta ali ona stranka storila dobrega za Ljubljano. Smo tega neskomornega mnenja, da bi vse stranke brez škode lahko spravile vse te slavošpeve in vso tozadevno reklamo, ker se je za Ljubljano od 1. 1914 storilo tako bore malo, da res nima nihče vzroka biti ponosen.

Eden glavnih vzrokov pa, da se je tako malo storilo, pa je tudi v tem, da je bila ljubljanska občinska avtonomija opetovano in tako frivolno ukinjena. Če se ni delalo za časa vojne, je to naravno. Če se ni delalo po prevratu, je to vsaj deloma razumljivo, ali da se z ukinitvijo avtonomije v času splošne konsolidacije onemogoča redno delo, je neodpušljivo in vredno vse obsodbe.

Zato mislimo da ima ljubljanski volilec pri bodočih volitvah odgovoriti v prvi vrsti samo na eno vprašanje: Ali je za avtonomije pravice Ljubljane, ali je proti njim? Pri bodočih občinskih volitvah je zato mogoča samo ena delitev. Na eni strani pristaši avtonomije Ljubljane, na drugi strani oni, ki so to avtonomijo potoptali. V tej razliki je bojno geslo Ljubljane in v tem geslu treba postaviti bojne vrste.

Dosledno temu treba znova postaviti skupno listo: Zveze samoupravne Ljubljane. Ta zveza mora tako blesteti zmago, da bo enkrat za vselej vsakomur minila volja, seči po ljubljanski avtonomiji. Treba statuirati eksperiment.

Vsa druga vprašanja so manj važna, vsa druga vprašanja se smejo prirediti reševati šele potem, ko bo ljubljanska avtonomija praznovala svojo zmago in s svojim triumfom vrgla ob tla one, ki so se drznili seči po njej.

In pripomniti treba, da je vprašanje ljubljanske avtonomije samo ljubljansko vprašanje, ki nima prav nobene zveze z državno politiko. Zato je zgrešeno delati bloke po stališču do vlade, temveč edin razdelilni moment za ljubljanske volilce — je avtonomija Ljubljane!

— Vendar enkrat smo doživeli malo revanje s strani gospoda Macafizelja. Zal, da že ta revanje sloni na očiti napaki, ker bi se moglo tudi komu pod Triglavom zasvetiti, da so dobili Rifani ime Libijev tedaj, ko so osvojili Libijo in ne tedaj, ko niso osvojili Egipta. Sicer pa ves Rif ne odtehta »aprilskih ribic«, ki jih je lansko leto nekdo serviral v »Jutru«. Ali morda g. M. A. C. ve, kdo je bil to?

— Mednarodni profesorski kongres v Beogradu. Kakor smo poročali, se vrši letos na povabilo jugoslovanskih profesorjev v Beogradu mednarodni kongres srednješkolskih profesorjev. Pripravljani odbor je vsa potrebna dela že končal ter določil, da se vrši kongres v dneh od 25. do 29. avgusta. Dne 25. se vrše predkonferenca, glavna posvetovanja pa dne 26. in 27. avgusta. Dne 28. avgusta bodo napravili udeleženci več izletov v beograjsko okolico, zvečer pa se odpeljejo s posebnim vlakom v Zagreb. V Zagrebu bodo sprejeli mednarodne goste zagrebški kolegi. Razkazali jim bodo mesto in okolico ter jih povabili na skupen obed. Po prijavah iz inozemstva, se udeleži kongresa nad 100 inozemskih profesorjev, večinoma iz Francije, Anglije, Belgije, Češke, slovaške in Poljske.

— Zemljoradniški kongres. Dne 30. in 31. julija se vrši v Beogradu šesti redni kongres Saveza zemljoradnikov. Prvi dan je na dnevnem redu poročilo glavnega izvršnega odbora, poročilo poslaniškega kluba in izpopolnitev statuta. Drugi dan se vrši predavanje iz ideologije agrarizma, ki mu sledi diskusija.

— Ustanovitev ljudske univerze v Splitu. Že meseca maja je zborovalo v Splitu kakih 20 kulturnih delavcev v svrhu ustanovitve ljudske univerze v Splitu. Takrat izvoljeni provizorični upravni odbor je izdal sedaj oglas, v katerem naznanja, da prične ljudska univerza s svojim delovanjem v jeseni tekočega leta. Sedež ljudske univerze bo v Splitu, njen delokrog pa bo obsegal vse jadransko Primorje in bližnje zaledje. Oglas je podpisalo 34 splitskih kulturnih delavcev, med katerimi se nahajajo učenjaki, profesorji, inženjerji, umetniki, pisatelji, novinarji in drugi.

— Uredba o duhovniških draginskih dokladah. Posebna komisija v ministstvu ver je končala redakcijo uredbe o duhovniških draginskih dokladah. Z novo redakcijo je uredba znatno izpremenjena. Tekst se precej razlikuje od starega.

— Pomoč cerkvam. Ministrstvo ver je sklenilo nakazati iz svojega rednega proračuna posebno denarno pomoč cerkvam in samostanom, ki so bili poškodovani med svetovno vojno. Istotako se nakaže pomoč zgodovinsko znamenitim zgradbam, ki so bile poškodovane vsled vojne.

— Izpremembe v državnih službi. Centralni inspektor pri direkciji državnih železnic v Ljubljani Fran Arko je pomaknjen iz 4. skupine I. kategorije v 3. skupino I. kategorije. Poštni uradnik Anton Klemenčič je premeščen iz Beograda k poštному uradu Maribor 1. Sreški tajnik Mirko Pleteršek je premeščen od glavarstva v Slovenjgradu k velikemu županu v Maribor.

— Iz »Uradnega lista«. Uradni list št. 68. z dne 22. julija 1925 prinaša med drugim sledeče: Pravilnik o državnem strokovnem izpitu za učiteljsko službo na ženskih obrtnih (strokovnih šolah). Naredbo o vrtnarstvu v ljubljanski in mariborski oblasti in disciplinska pravila za učence srednjih in srednjih strokovnih šol, ki so pod ministrtvom za prosveto.

— Z ljubljanske univerze. Na juridični fakulteti ljubljanske univerze so razpisana sle-

deča mesta: mesto izrednega profesorja, eventualno docentsko mesto za materialno in formalno kazensko pravo; mesto stalnega asistenta s fakultetsko izobrazbo. Pravniki, ki se zanimajo za katero teh mest, naj pošljejo do 15. septembra rektorju univerze prijave. Prijave naj se opremijo s potrebnimi listinami.

— Razpisana mesta. Odda se mesto vodje zemljiške knjige v 3. skupini II. kategorije pri okrožnem sodišču v Mariboru in vsako drugo mesto pisarniškega uradnika, ki bi se izpraznilo tekom razpisa ali zaradi razpisa. Prošnje naj se vložijo do 17. avgusta 1925. Dalje se odda mesto jetniškega paznika pri okrožnem sodišču v Mariboru in vsako drugo mesto jetniškega paznika, ki bi se izpraznilo tekom razpisa ali zaradi razpisa. Prošnje je oddati do 28. avgusta 1925. — Glede podrobnosti glej »Uradni list« št. 68. z dne 22. julija 1925.

— Razpis ravnateljskega mesta na meščanski šoli. Na meščanski šoli v Slovenski Bistrici v mariborski oblasti se razpisuje ravnateljsko mesto. Prošnje je vložiti do 30. julija 1925.

— V vojno sanitetno šolo v Beogradu se sprejme meseca septembra 40 gojencev. Pogoj za sprejem so: Naše državljanstvo (domovnica). Starost od 16. do 21. leta (rojstni list). Najmanj 4 razrede gimnazije ali realke (šolsko izpričevalo). Neomadeževano vedenje (moralnostno izpričevalo). Samski stan (potrdilo župnika). Dovolitev staršev. Izjava, da se prošilec zaveže služiti šest let v vojski. Lastnorčno pisane prošnje z natančnim naslovom je do 15. avgusta 1925 predložiti upravi vojne sanitetne šole v Beogradu. Prošnja in priloge morajo biti kolkovane po predpisih.

— Veleizdajniški proces v Berlinu. Kakor smo poročali, se je vršila te dni v Berlinu obravnavo zoper pisatelja in igralca Josefa Gärtnerja, ki je bil obtožen veleizdaje, ker je recitiral ob priliki neke gledališke predstave pesmi raznih revolucionarnih pesnikov. Sedaj je proces končan. Gärtner je bil obsojen na eno leto in 3 mesece ječe ter 100 mark globe.

— Zločin bestialne ženske. Kakor poročajo »Popolo d'Italia« iz Rosaria (Argentinijska), je bila tam te dni aretirana neka Sara Tesoni, ki je obdolžena, da je umorila na strašen način večje število otrok. Najprej je umorila svoje lastne tri otroke, nato pa je adoptirala še več drugih. Vse otroke je zaklala ter popila njihovo kri.

— Maščevanje odklonjenega ljubimca. Mizarski pomočnik Emerich Lindner v Schenkenbrunn (sodni okraj Krems) je zalezoval že dve leti posestnikovo hčer Terezijo Ruhrbacher za ljubezestinski ponudbami. Dekle ga ni maralo. Te dni je podvzel zadnji poskus. Potrkal je na okno dekletove sobe in skušal njeno srce omehčati. Ker je dobil zopet košaro, se je tako razjezil, da je potegnil samokres ter ustrelil skozi okno v postelji ležečo Terezijo v prsa. Dekle je obležalo mrtvo.

— Rodbinska tragedija. V vasi Donji Raič pri Novski je prišlo v rodbini kmeta Jovana Marinkovića skoro vsak dan do prepira. Prepirla sta se oče in sin Trifun. Ob priliki takega prepira je pograbil te dni Trifun nož ter očeta kratkoma zaklal. Drugi sin Drago je hotel priskočiti očetu na pomoč, zato je dobil tudi on od besnega Trifuna smrtonosen sunek. Oče je obležal na mestu mrtve, sin se pa bori s smrtjo.

— Umor ženske v Hamburgu. Te dni so našli v hamburški luki več kosov ženskega trupla. Sedaj se je posrečilo policiji, da je ugotovila identiteto umorjene ženske in morilec. Umorjena ženska je bila prostitutka, morilec pa neki Ernst Wagner, ki je po izvršenem dejanju pobegnil. Morilec je stanoval v neki kleti. Znan je kot nasilen človek, ter je predkaznovan radi številnih npravnostnih deliktov. Pri hišni preiskavi je našla policija s pomočjo policijskega psa ostale dele trupla, ki jih je Wagner skrnil v dimniku.

— Hlačni gumb ga je izdal. Te dni je prišla hamburška kriminalna policija na sled zločincu, ki ga je iskala že od meseca marca. Cistilec oken in sobni slikar Willi Haberman je prišel meseca marca v stanovanje milonarja Stahla, potegnil samokres ter zahteval od prestrašenega Stahla 1 milijon mark. Milonar je dal izsiljevalcu biserno ovratnico vredno 15.000 mark in 25 dolarjev gotovine. V tem je vstopil sluga, ki ga je Haberman ustrelil ter smrtno nevarno poškodoval, nakar je zbežal v avtomobil, ki ga je čakal pred hišo. Poleg tega ima Haberman na vesti še drug zločin, ki ga je izvršil skupno z nekim drugim lopovom. Kradla sta kokaši. Pri »delu« jih je zasadel neki paznik, ki ga je Haberman s strelom v hrbet usmrtil. Pri tem pa je izgubil morilec hlačni gumb na bojišču. Ta gumb je postal za Habermana usodopoln. Prišli so mu na sled in v kratkem se bo zagovarjal pred poroto.

— Detomorka. 24letna vzgojiteljica Marija Possegar na Dunaju je imela delj časa ljubavno razmerje z vrtnarstvom pomočnikom Josipom Mathasekom. Meseca februarja 1924 je porodila nezakonskega otroka, ki ga je zadavila že prvi dan, ko je prišla iz bolnišnice. Nato je zavila truplo v papir ter ga izročila svojemu ljubimcu, ki ga je nesel v Donavo. Svar je prišla šele sedaj na dan. Detomorka je dejanje priznala ter izjavila, da jo je k umoru pregovoril njen ljubimec.

— Nečloveški brat. Gostilničar Baumgarth v Schlettstadtu na Nemškem je imel svojo 40letno, nekoliko omejeno sestro, že izza vojne zaprto v mali temni sobi, ki je ni smela nikdar zapustiti. Jesti ji je dal malo, za umivanje ni imela prilike, celo potrebo je morala opravljati v sobi. Horendne razmere, v katerih je živela, javnosti niso bile znane. Ker pa so ji slišali sosede večkrat kričati, da je lačna, se je pobrigala pred par leti za njo občina, ki jo je hotela oddati v kak

zavod, toda brat se je temu upri. Te dni je podvzela občina nove korake ter dosegla, da je oddalo sodišče, da je oddati žensko v hišalnico. Ko je prišla na lice mesta žandarmerija, se ji je nudi grozen prizor. Iz sobe, ki je bila polna nesnage, je udaril prišlecem v nos strašen smrad. Ženska je bila podobna živemu okostju. Obležena je bila v same cunje, obraz je imela porašen. Na glavi in na telesu je imela vse polno mrčesa. Ko so jo slekli, so opazili na vsem telesu odprte gnojne rane, v katerih so bili črvi. Nečloveški brat se bo zagovarjal pred sodiščem.

— Poskušeno izsiljevanje. Amerikanski milijonar Edvard Browning je priobčil nedavno v listu »New York Times« inserat, v katerem je iskal družabnico za svojo malo hčerko. Stavec Filip Siegl je inserat čital ter sklenil, da poskusi izsiliti od milijonarja denar. Pisal je Browningu pismo, v katerem je zagrozil, da mu odvede in eventualno usmrti njegovo hčerko, ako mu milijonar ne izplača 50.000 dolarjev. Milijonar je o zadevi obvestil policijo ter se spustil navidezno z izsiljevalcem v korespondenco. Siegl je zahteval, da se mu izroči zahtevana vsota na določeni postaji podzemne železnice v črnem zavoju. Ob navedeni uri sta prišla na določeni kraj dva detektiva, ki sta ponudila Sieglu črn zavoj. Stavec, nič hudega sluteč, je zavoj sprejel, nakar je bil aretiran. Pri zaslišanju se skesano priznal.

— Potopljena jadrnica. Kakor poročajo iz Carigrada, se je potopila v terek v Bosporu neka turška jadrnica. Pri tem je utonilo 16 turških vojakov.

— Osem vojakov ubitih vsled eksplozije topa. Iz Buenos Aires poročajo: Na križariki »General San Martin« je eksplodiral med strelno vajo top. Osem vojakov je bilo ubitih, devetnajst pa ranjenih.

— Strela udarila v cerkev. Iz Innsbrucka poročajo: Te dni je bila v vasi St. Hippolyt huda nevihta. Zakonca Paleggerjeva sta zvonila v vaški cerkvi k hudi uri. Nenadoma je udarila v cerkveni stolp strela, ki je moža in ženo ubila. Šele drugi dan so ju našli mrtva njiju otroci.

— Strela ga je ubila. Te dni je udarila v neko hišico v bližini Pulja strela. Lastnik, delavec Anton Mužič je bil ubit, njegovemu nečaku pa se je omračil od strahu um. Mladeniča so prepeljali v bolnišnico. Zdravniki upajo, da ozdravi.

— Smrt v zraku. Iz Berlina poročajo: Letalec Wieseler je podvzel pred par dnevi poskusen polet. Ko se je nahajalo letalo v višini 30 metrov, se je nenadoma vžgalo ter kmalu nato padlo na zemljo. Wieselerja so potegnili zогljenega izpod ruševin.

— Dva vlaka trčila. Na postaji Drežnica v Hercegovini sta trčila v terek dva osebnata vlaka. K sreči sta imela oba strojevodje toliko prisotnosti duha, da sta zavrla ter dala protiparo. Vsled tega sta bila poškodovana samo stroja. Človeških žrtve ni bilo.

— Fašisti napadli opozicijskega poslanca. V pondeljek zvečer se je mudil opozicijski italijanski demokratični poslanec Amendola v mestu Monte Catini. Takoj po njegovem prihodu je obkolilo hotel, v katerem se je Amendola nastanil, nad tisoč fašistov, ki so zahtevali, da Amendola takoj zopet odpotuje. Amendola je pobegnil pod varstvom policije iz hotela ter se odpeljal v avtomobilu proti Pistoji. Ob polnoči pa je ustavil njegov avtomobil sredi ceste okrog 15 fašistov, ki so pretepli poslanca s palicami. Amendola ima poškodbe na obrazu, glavi in sploh po vsem telesu. Njegovo stanje ni posebno nevarno. Njegov tajnik je dobil od nekega fašista udarec s pestjo v obraz ter je tudi poškodovan.

— Ljubimec kot sobarica. Iz Budimpešte poročajo: Te dni je razkril tu neki detektiv v zanimivi ločitveni zadevi nenavadne podobnosti. Neki dunajski tovarnar je živel že poldrugo leto ločen od svoje soproge. Bival je na Dunaju, njegova soproga pa je živela v Budimpešti. Lepa gospa, ki ni hotela privoliti v ločitev, je bila pod strogim nadzorstvom detektivov, ki jih je najel njen mož. Nedavno je zvedel tovarnar, da je njegova soproga v blagoslovljenem stanu. Nadalje poizvedbe so ugotovile, da je njena sobarica možki in sicer neki v budimpeštanskih zabavnih lokalih dobro znani imitator žensk. Končno je prišlo tudi na dan, da je imela gospa mladega moža pri sebi kot sobarico še v času, ko je živela s fabrikantom skupaj.

— Vlom iz ljubosumnosti. V nekem danskem provincialnem mestu je bil izvršen te dni vlom v poštni urad. Preiskava je ugotovila, da je bilo ukradenih par sto pisem, dočim se denarja vlomilec ni dotaknil. Sedaj se je izkazalo, da je bil vlomilec neki ljubosumni ljubimec, ki je hotel kontrolirati korespondenco svoje neveste.

— Rodoljubinja. H gradnji planinske koče na Mirni gori v Belokrajini je prispevala vobče znana Belokrajanka Kati Ovsce, rojena Držaj, trgovka in posestnica v Ljubljani, znesek 200 Din. Znano nam je, da se je skozi leta in leta že več njenih rojakov v sili k nji zateklo. Vedno so jim bila vrata odprta. Darovalka naj prejme za njeno požrtvovalnost najiskrenejšo zahvalo ter gorske pozdrave planincev pod geslom:

Belokrajina vstaja;
jo krepijo rodoljubi,
prirodo svojo spaja,
hrbolazca k sebi snubi:

Le pridri na višave,
krasoto »Belokrajine«,
sloveč »Mirno goro«,
boš strmel v južne daljine.

Ko vračš se nizdoli,
prijetelj boš, ne vem že s kom,
klic s hrama slišal h gori:
Pozdravljen bod' planinski dom!

Ivan Rozman.

— Sodba v liechtenberskem procesu. Roparski napadalec, ki so napadli, kakor smo včeraj poročali, začetkom leta 1920 na čisti Berlin — Straussberg avtomobil ter oropali 20 oseb, so obsojeni. Maks Heinrich je dobil 9let, Pavel Heinrich 6, Bruno Stillek pa 5 let ječe.

Ljubljana.

1— Državna borza dela v Ljubljani. V času od 5. julija do 11. julija 1925 je bilo v Državni borzi dela razpisanih 70 službenih mest. 151 oseb je iskalo dela, v 39 slučajih je borza posredovala z uspehom in 50 oseb je odpotovalo. Od 1. januarja do 11. julija 1925 je bilo skupaj razpisanih 3092 prostih mest. 4697 oseb je iskalo delo, v 1989 slučajih je borza posredovala z uspehom in 1472 oseb je odpotovalo.

1— Tretje porotno zasedanje v Ljubljani. Za tretje redno porotno zasedanje v letošnjem letu so imenovani: za predsednika: dr. Oton Papež, predsednik deželnega sodišča v Ljubljani; za namestnike podpredsednik deželnega sodišča Fran Rekar, višji deželosodni svetnik Anton Mladič, dr. Adolf Kaiser, dr. Ivan Modic in Peter Keršič in deželosodni svetnik Jakob Antloga.

— Po nedolžnem osumljenju. Te dni je nenadoma umrl na takrat zagoretem način posestnik Anton Zupce iz Iške vasi. Domnevalo se je, da ga je umoril in nato oropal Franc Klančar iz Kamnika pri Preserju. Seveda so Klančarja orožniki aretovali, ter gnali vklejenega v preiskovalni zapor v Ljubljano. Klančar je odločno tajil. Predvčerajšnjim izvršena obdukcija je ugotovila, da je Zupca zadela kap. Rana na glavi, o kateri so domnevali, da mu jo je prizadejal Klančar, utegne izvirati od padca.

1— Aretacija. Aretiran je bil kleparski vajenec France Mihelič, ker je prodajal v neki ljubljanski trgovini cinkasto pločevino, glede katere ni mogel dokazati, na kak način je prišel do nje. Pri zaslišanju je priznal, da je ukradel pločevino stavbni družbi Novak v Sneberjih.

OPICIJCI PROCES.

V Evropi ne moremo razumeti, da je proces, ki se je vršil te dni v Daytonu, sploh mogoč. V naših očeh pomeni za Ameriko veliko blamažo. Ta proces meče v naših očeh na ameriško inteligenco čudno luč. To jo napada. Pri celi stvari je treba upoštevati ameriško psiho.

Sicer je tudi v Ameriki na tisoče ljudi, ki smatrajo afero za velik humbug. Večina amerikanecv pa misli drugače. Nikakor ni izključeno, da se bo z zadevo bavil tudi kongres. Vest, ki jo sporoča angleški list »Times«, da se je pričelo v Ameriki splošno gibanje za predložitev zakonskega načrta, po katerem naj bi bil v Zedinjenih državah vsakršen pouk, ki nasprotuje svetemu pismu prepovedan, odgovarja popolnoma ameriškemu vidiku glede teh stvari.

Ako hočemo ameriške razmere pravilno presojati, moramo vedno upoštevati, da mogoče ni nobene dežele na svetu, kjer bi uplivali religiozni momenti v toliki meri na javno življenje, kakor v Ameriki ter igrali tako veliko ulogo v politiki. Spajanje religije in države vodi skoro vedno do absurdnosti in včasih do grotesknosti. Ne samo v Ameriki. V najnovejšem času imamo značilen primer v bližini. Holandska je kakor Amerika, ena od najbolj demokratičnih dežel na svetu, vendar je pa dežela, v kateri stoji oficialna politika mnogo bolj pod vplivom verskih struj, kot pa se nam zdi to razumljivo pri moderni državi. Tudi Holandska se je, kakor priznavajo vsi resnično merodajni holandski listi pred kratkim osmešila pred vsem svetom. To je bilo takrat, ko je odklonila holandska druga zbornica milijon goldinarjev, ki je bil zahtevan za olimpijske igre v Amsterdamu.

Saj je tudi še marsikaj drugega, kar se godi v Daytonu, za nas nerazumljivo. Tako n. pr. veličanska hrupna reklama, ki spremlja celo zadevo. Amerikanec ljubi senzacijo. Kdor je glavni junak kake senzacionalne afe-re, je junak dneva. Danes je profesor Scopes oni slavn mož. Listi prinašajo njegovo sliko, reporterji ga intervjuvajo in številni impresariji letajo k njemu. Profesor Scopes je imel na ponudbo kontrakte po sto tisoč dolarjev več in več za turnejo predavanj, ali pa zato, da bi se samo kazal občinstvu v varietetih in bioskopih. Amerikanec hoče pač videti moža, o katerem govori ves svet. Pa čeprav ne more gospod Scopes nič zato, da je postal tako slaven.

Nikdar se preprostemu srednješkolskemu učitelju ni sanjalo, da bo postal nenadoma taka reklamna veličina. Evropski visokošolski mu pošiljajo brzojavke, v katerih ga nazivljajo »mučenika znanosti«. Saj ni znano, koliko truda je bilo treba, da se pregovorili gospoda Scopesa za to, da je prevzel mučeniško ulogo. Procesu ni spravil v tek gospod Scopes, temveč gospod Gibson, šef »Gibson Advertising Agency«-ja. Ta je imel, ko je izglasoval tennesseski parlament svoj bedasti zakon, dober nos. Takoj je uvidel, da je mogoče uprizoriti nekaj gorastnega, kar bo imelo veličansko reklamno vrednost. Pravzaprav je tudi zgolj slučaj, da se vrši proces v Daytonu. S prva so skušali ustvariti v Chattanooga precedenčen slučaj. Toda chattanooške oblasti niso imele mnogo smisla za stvar. V Daytonu je bilo to drugače. Uvideli so reklamno vrednost in kupijski dobiček. Celotno v krogu sodnikov je bilo opaziti »interesiranost«. Predsednik sodnega dvora ima obširna posestva. In Scopes! S prva ni hotel ničesar vedeti o mučeniški ulogi, ki so mu jo namenili. Eden od njegovih najintimnejših prijateljev George W. Rappleya je vložil tožbo zoper Scopesa, in tako je prišlo do »svetovnega procesa«.

Stvar se je izplačala. Vsak je imel svoj dobiček: Scopes je postal mučenik znanosti, Dayton mesto svetovnega slovesa in tudi gospod Gibson je napravil dobro kupčijo.

LJUBLJANSKA BORZA,

dne 23. julija 1925.

Vrednoto: 7% invest. posojilo iz leta 1921 den. 67.50; 2% drž. renta za vojno škodo den. 244, bl. 246; Celjska posojilnica den. 201, bl. 205; Ljubljanska kred. banka den. 225, bl. 245; Merkantilna banka den. 101, bl. 104; Prva hrvatska štedionica den. 800, bl. 810; Kreditni zavod den. 175, bl. 185; Stroj. tov. in liv. den. 105, bl. 130; Trboveljska den. 344, bl. 355; Združene papirnice Vevče den. 100, bl. 109; »Nihag« bl. 42; Stavbna družba den. 165, bl. 180; 4% zastavni listi Kranj. dež. banke den. 20; 4% kom. zad. Kranjske dež. banke den. 20.

Blago: Hrastove deščice, 43 mm 2.65 m, 53 mm 2.85 m, fco meja den. 1250; smrekove deske, monte, 25, 30 mm, fco meja bl. 500; antene, fco meja bl. 630; bukova drva, 1 m dolž., suha, fco nakladalna postaja, 4 vag., den. 19, bl. 19; pšenica Hardwinter II., fco Postojna trans, bl. 405; pšenica bačka, nova, 76/77 kg par. Sombor bl. 305; pšenica bačka, par. Ljubljana, 1 vag., den. 230, bl. 230; koruza zobata, fco Potojna trans, 4% vag., den. 238, bl. 238; laneno seme la, par. Ljubljana den. 555; ječmen, domači, fco Ljubljana den. 200.

BORZE.

— Zagreb, 23. julija. Devize: New York ček 56.60—57.40, London izplačilo 275.5—278.5, Pariz 263.75—268.5, Curih 1104—1114, Praga 167.9—170.3, ček 167.9—170.3, Milan 207.5—210.5, Berlin 1351.5—1366.5, Dunaj

797—809. Valute: Šilingi 802—810, Kč 166.8—169.2, Km 0.079—0.081.

— Curih, 23. julija. Beograd 9.05, New York 515, London 25.03, Pariz 24.15, Milan 18.75, Praga 15.25, Budimpešta 0.007235, Bukarešta 2.50, Sofija 3.75, Dunaj 72.55, Berlin 1.2260.

Pustolovec Strasnov nadaljuje.

KAKO JE POSTAL DR. LANG KANONIK.

»Eminenca, v seminarju imate superijorja dr. Langa. Zdi se, da je jako zmožen in priden človek.«

Stari me je pogledal prestrašeno. V njegovih očeh sem čital vprašanje: »Za božjo voljo! kaj pa je zopet?« Toda knezoškoj je bil že popolnoma brez lastne volje, zato je potrdil:

»No, Eminenca, zakaj potem ni kanonik? To se mi zdi čudno.«

»Jako priden in zmožen človek!«

Knezoškoj je simuliral začudenje, ter vprašal: »Tako, torej še ni kanonik?«

»Ne, Eminenca, doslej je bil pri imenovanju vselej preteriran, ker je zahteval denar, da bi zboljšal razmere v seminarju. Toda sedaj je postalo ravno neko kanoniško mesto vakantno? Ali ne mislite, da bi bil dr. Lang sposoben za to mesto?«

Knezoškoj me je pogledal. Mislim sem si besedo »koadjutor«, toda očividno je uganil moje misli, kajti hitro je izjavil:

»Prosim, kakor želite, — Lang naj postane kanonik!«

Pritisnil sem na električni gumb. Knezoškoj me je prestrašeno pogledal. V sobo je stopil dr. Plivenič.

»Prosim, dragi kanonik, pošljite takoj po dr. Langa!«

Med tem je govoril knezoškoj z menoj o budem potresu, ki je bil par dni popreje v Zagrebu.

»Ali ste opazili svetlo liso na stropu svoje spalnice, ravno nad Vašo posteljo?«

»Da, pa zakaj?«

»To je bila popreje moja spalnica,« je dejal knezoškoj. Tisto noč, ko je bil potres, sem ležal v postelji, ker nisem mogel spati. Mislim sem si: Najbrže Te je pekla vest, stari skupuh.

»Nenadoma se je pričela moja postelja od strašnega sunka tresti, in kos stropa se je odločil. S hrupom je padel na tla, centimeter daleč od moje postelje. V smrtnem strahu sem prišel hitro moliti. Božja volja mi je ohranila življenje.«

»Eminenca, srečo ste imeli. Tak kos ometa takega starega gospoda kakor ste Vi, lahko ubije.«

Njegovo eminenco je kar streslo ob tej misli.

»Od takrat nisem mogel v oni sobi več spati, zato sem se preselil.«

V tem trenutku se je vrnil dr. Plivenič ter javil dr. Langa. Mali superijor je bil od hitre

hoje ves poten in brez sape. Ko me je pogledal, so se mu tresla kolena.

»Nikar se ne ustrašite, dragi doktor. Njegova Eminenca Vas je dala poklicati, da Vam sporoči, da dobite vakantno kanoniško mesto.«

Dr. Lang ni hotel verjeti svojim ušesom. Knezoškoj je pokimal:

»Da, dragi doktor, res je, Vi postanete kanonik.«

Dr. Lang je od veselja zajecjal:

»Eminenca, nadvse srečen sem, da ste se spomnili končno mene in, da pridem enkrat na vrsto. Tisočkrat hvala, Eminenca!«

Knezoškoj se je bridko nasmehnil: »Ne meni, temveč gospodu ministerialnemu svetniku se imate zahvaliti.«

Vstal sem, ter rekel z odklonilno gesto: »Ne, dragi doktor, le njegovi Eminenci se zahvalite, ki je tako dober, da Vas je nagradil za Vaše delovanje v seminarju. Sedaj moram iti k dr. Franku.«

Dr. Lang je odšel med neprestanim zahvaljevanjem. »Eminenca,« sem dejal, »izstavite ustanovno pismo še danes. Sedaj grem k dr. Franku. Vem, da hočete o stvari govoriti še enkrat s svojimi brati, toda lahko ste prepričani, da Vam bodo ti svetovali isto kakor jaz. Drugače se stvar ne da popraviti.«

Izdajatelj: dr. Josip Hacin.

Odgovorni urednik: Železnikar Aleksander. Tiska tiskarna »Merkur« v Ljubljani.

V oklopnjaku okoli sveta.

Spisal Robert Kraft.

Kako je končalo petindevetdeset odstotkov teh zlatokopov, o tem se kmalu prepričajo potniki na lastne oči.

V začetku je cesta prav dobra, še celo izvrstna. Tu je Kalifornija podobna paradizu; vse je na najvišji stopnji kulture: prav zato sploh ni večjih mest, le velikanske plantaže so in pa manjše naselbine, kjer obdelujejo skupno zemljo.

Sredi aprila je in avto drči po pokrajini, odeti v poletno cvetje. Take zelene in sočnate svežosti ni nikjer drugod na svetu. Šele v državi Oregon je vegetacija skromnejša in to vedno bolj, čim se bližajo na desni strani gorovju Sierra Nevada in ko preplavajo veletok Kolumbia, spoznajo, zakaj imenujejo to severneje ležečo deželo Kanada.

Ka-na-da. To pomeni: tu ni nič.

Toda od prave Kanade so še precej oddaljeni, vsaj po zemljevidu. In poleti tudi Kanada ne kaže tako žalostnega lica. Tundre, tako se imenujejo tu prerije, posejane z redko travo, so v tem času odete v sveže zelenje, in še celo pokrite s kraznimi cvetličami. Ampak vsa dežela je dobila svoje ime Kanada po zahodnem delu. Velik pa je razloček, ki vpliva na oko in občutek, če pridemo iz cvetoče Kalifornije in je Sierra Nevada za nami. Zakaj kalifornskih sadnih in cvetnih vrstov ni moč primerjati niti z južnimi tundrami.

(40)

Cesta preneha v širni stepi, a njeno smer kažejo okostja konj in mul, a kmalu je videti tudi človeške kosti, ki so večinoma še precej sveže.

To so nesrečni iskanci zlata, ki so se prepozno v poletju odpravili v Alasko in jih je iznenadila zima. Kaj vse bi povedale te kosti! Ne le o lakoti in mrazu, tudi o umorih in ubojih za zadnji kosček kruha, za zadnji požirek žganja.

Pri Baker Hillu prekoračijo kanadsko mejo. V neznatnem gnezdu, kjer so hiše narejene iz obtesanih debel, je carinska revizija.

Naj še opomnim dejstvo, ki ga najbrže ni niti v potnih romanah niti v mladinskih spisih: Nesmiselno je govoriti, da bodo severnoameriški Indijanci v dolednem času izumrli. Sedaj štejeta Kanada in severni del Zedinjenih držav še več kot osemdeset tisoč Indijancev; od teh se jih prehrani petnajst tisoč, torej najbrže skoro vsi, z lovom. Če bi ti rdečkasto tako pridno ne lovili, bi marsikateri milijonar in marsikateri revež v Evropi zmrzoval. Več tisoč krznarjev bi ne imelo dela, zakaj Azija še dolgo ne zniore preskrbeti Evrope s kožami. V Londonu razprodajo vsakega pol leta okrog deset tisoč severnoameriških medvedjih kožuhov. Katalog, ki si ga vsakdo lahko preskrbi, govori o tem in je zelo zanimiv. Tedaj človek šele spozna, kaj pomeni trgovina s kožami, in teh medvedov ne goje in ne koljejo, temveč lovci jih postrele in več kot osemdeset odstotkov teh lovcev ima rdečo kožo.

Koliko pa zasluži Indijanec z lovom? Govoriti je treba s kakim nastavljenecem v trgovini s kožami, vsak

se bo čudil! Povprečno dobi petsto dolarcev na leto, in ko jih dobi, jih takoj požene po grlu. Takih je večina. So seveda nekateri, ki zaslužijo manj. Potem pa so zopet slavni lovci, ki zaslužijo po deset tisoč dolarjev letno. In to so res slavni možje! Razne družbe za kožuhovino tekmujejo med sabo za takega Indijanca, da odda le eni svoj plen, in ga časte kot pri nas morda junaškega tenorja. Podare mu puške, okovane s srebrom in zlatom, dajo mu vse, kar si požel njegovo indijansko srce. Zakaj le on ve za kraj, kjer so še srebrne lisice. In veste, koliko je vredna taka lisica? Še na licu mesta plačajo za surovo kožo pet tisoč dolarjev.

Obstane ali pogin teh severnoameriških Indijancev pa je za Anglijo in Zedinjene države tudi veliko carinsko vprašanje. Angleška Kanada zahteva carino le za uvoz tobaka in alkohola, Zedinjene države pa carinijo mnogo stvari. In kako naj zavarujejo to mejo, ki je štiristo nemških milj dolga in se razteza preko tunder in pragozdov, pred tihotapci? Ti severnoameriški Indijanci so obenem tudi carinski pazniki. Od tihotapskega blaga, ki ga vlove, dobe delež in še premijo, in zato se trudita obe državi, da žive indijanski rodovi tu in onostran meje v vednem smrtnem sovraštvu. Če bi ti Indijanci izumrli, bi morala skleniti angleška Kanada z Zedinjenimi državami povsem drugačno carinsko pogodbo, to je carinsko zvezo in potem tudi Anglija s Kanado. To bi bil seveda prevrat v vsej politiki in si ne moremo tega niti predstavljati. Najprej bi pač Kanada odpadla od Anglije — — —

Pri carinski preiskavi opravijo hitro.

(Dalje prihodnjič.)

K SEZIJI

Brusila za kose znamke „Swatyn“ iz najboljšega brusnega materiala ponuja v preprodajo:

FRANC SWATY

tovarna umetnih brusnih in ostrilnih kamnov
Maribor, Jugoslavija.

MALI OGLASI

Cene oglasom do 20 besed Din 5.—, vsaka nadaljna beseda 50 par.

Dr. Iv. Pintar

ne ordinira do preklica.

Potne vizume

od strani konzulatov v Beogradu pre-
skrbuje najhitreje za zelo nizek
honorar Biro »Reklama«, Beograd,
št. 2639. Po pošti poslani potni listi
se takoj vidirajo in se vrnejo pri-
poročeno z doplačilom stroškov.

Znanje želi

mlad simpatičen gospod z istotako
gospodično v svrhu skupnih izletov.
Ponudbe na upravo pod »Upanjej«.

Kontoristinja

z večletno prakso, vešča vseh pi-
sarniških del išče mesta, najraje na
deželi. Ponudbe na upravo lista pod
»Zanesljiva moč«.

Pisarniško sobo

v priljubljeni oddaji z avgustom Pokoj-
niški zavod za nameščenje v Ljub-
ljani, Aleksandrova cesta.

Motorno kolo

se prodaja po nizki ceni. Ogleda se
od 1. do 3. ure, Poljanska cesta 47.

Oglase

za vse liste naše kraljevine spre-
jema po originalni ceni. Biro »Re-
klama«, Beograd, Knez Mihajlova
ulica 11, telefon 2639.

Ajda

lepo semensko blago in inkarnat
deteljo nudi najceneje Sever &
Komp., Ljubljana.

5.000 Din

posojila nujno iščem do 1. avgusta
t. l. proti popolni zemljeknjižni var-
ščini in najvišjim obrestim — da
plačam zahtevo finančne prokura-
ture in se režim s tem neznošnih
neprijetnosti, ki se vežejo za to za-
devno že čez pet let. — Globočnik
Gojk, Kranj.

MODNI SALON

MINKA HORVAT, Ljubljana

STARI TRG ŠTEV. 21

ima vedno v zalogi najnovejše damske in dekliške
slamnice in klobuke. — Žalni klobuki vedno v zalogi
Popravila se sprejemajo.

Preklic dražbe.

V konkurzni zadevi Franceta
Majdič v Kranju se dne 15. julija
t. l. razglašena sodna dražba trgo-
vinske zaloge i. t. d. določena na
25. julija t. l. in sledeče dni ne
bo vršila.

Dr. Luce Treo
konk. upravnik.

GAMAUFVOVO umetno gnojilo za cvetlice

je izborno učinkovito sredstvo, katero omogoči rastlini do izredno
bujnega razvoja in vzbuji v cvetu mnogo intenzivnejšo nianso barve.
Cena zavojčku Din 3.—.

Razpošilja društvo:

„VRTNARSKA ŠOLA“ V KRANJU.

Stalna zaloga: Herzmansky, Korsika, Adria, Bajc, Urbanič, Kanc.

Kupujte samo pri JOSIP PETELINC-U LJUBLJANA

otroške majce, damske
nogavice, kopalne hlače, kravate,
naramnice, galanterijo, dišeča
milo, palice, nahrbtnike,
najnižja cena na veliko
in malo
blizu Prešernovega spomenika
ob vodi.

„Opeka“

prvovrstne zidake priporoča
opekarna

„EMONA“ D. D.

v Ljubljani — Tovarna na
Viču (Brdo) — Pisarna v
Pražakovi ulici 3, prihižje.

Kolesa in šivalne stroje kupujte edino le pri

Josip Petelinc-U

znane
Gritzner, Phonix in Adler
ter posamezne dele za kolesa in
stroje, pnevmatike, igle Lamerr.
Ljubljana, blizu Prešernovega
spomenika. Pouk v vezanju je
brezplačen.

Na veliko Na malo

Oglašajte v „NARODNEM DNEVNIKU“!